

رابطه رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت بدنی و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان در فعالیت‌های تربیت بدنی

محمد مازیاری*، سیدمحمد کاشف**، میرحسن سیدعامری***

* دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه ارومیه

** دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه ارومیه

*** دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه ارومیه

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۳/۲۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۲/۱۴

چکیده

با وجود اینکه اهمیت فعالیت‌های جسمانی به‌روشنی پذیرفته شده است، انگیزش و مشارکت در فعالیت‌های تربیت‌بدنی با افزایش سن کاهش می‌یابد. از این رو، هدف این تحقیق بررسی رابطه رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان در فعالیت‌های تربیت‌بدنی است. این تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی بود. به این منظور، ۳۸۱ دانش‌آموز مقطع متوسطه شهرستان بوکان به‌روش تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه‌های آماری انتخاب شدند و مقیاس رفتار بین‌فردی (IBS) پلتر و همکاران (۲۰۰۸) با پایایی ۰/۷۸ و پرسش‌نامه بی‌انگیزگی در تربیت‌بدنی (AI-PE) شن و همکاران (۲۰۱۰) با پایایی ۰/۸۱ را پاسخ دادند. داده‌ها با استفاده از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن و مدل معادله ساختاری هدف تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد بین مؤلفه‌های رفتار حمایت اجتماعی، حمایت از استقلال، حمایت از شایستگی و حمایت از تعلق، با بی‌انگیزگی رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد (به ترتیب $r = -0/207$ ، $r = -0/255$ ، $r = -0/216$ ، $p < 0/01$). همچنین، براساس نتایج مدل‌سازی معادله ساختاری (SEM)، رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی به میزان ۰/۲۱ بر بی‌انگیزگی دانش‌آموزان اثرگذار است. با توجه به اینکه، کاهش رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی می‌تواند به بی‌انگیزگی دانش‌آموزان منجر شود، پیشنهاد شود دبیران تربیت‌بدنی با افزایش حمایت اجتماعی از دانش‌آموزان، مشارکت آنان را در فعالیت‌های تربیت‌بدنی توسعه دهند.

کلید واژه‌ها: انگیزش، نظریه خود عزمی، فعالیت‌های ورزشی، دانش‌آموزان متوسطه.

مقدمه

به‌طور وسیعی، اذعان شده است که سطح فعالیت جسمانی افراد جوان در حال حاضر پایین‌تر از سطح مناسب برای ترویج فواید بهداشتی است (۱)؛ به‌طوری‌که شواهد پژوهشی از کشورهای صنعتی نشان می‌دهد با بالا رفتن سن، میزان مشارکت در فعالیت‌های جسمانی کاهش می‌یابد و شدیدترین کاهش بین ۱۳ تا ۱۸ سالگی است (۲). با توجه به اینکه تربیت‌بدنی جزئی جدایی‌ناپذیر از برنامه‌های آموزش و پرورش بوده آموزش همگانی برای تمام دانش‌آموزان مطرح است (۳)، در وضعیت مطلوب می‌تواند برای دانش‌آموزان فرصتی فراهم کند تا بخش چشم‌گیری از فعالیت بدنی روزانه توصیه‌شده را انجام دهند. اما برخی دانش‌آموزان در کلاس‌های تربیت‌بدنی تلاش کمی دارند. تعدادی نیز کاملاً از مشارکت اجتناب می‌ورزند (۴). به‌منظور افزایش سطح فعالیت‌بدنی، مهم است که کودکان به‌اندازه کافی و مهم‌تر از آن، با انگیزه مناسب در درس تربیت‌بدنی مشارکت کنند (۱).

انگیزش در فعالیت‌های جسمانی، به تمایلات، متغیرهای اجتماعی یا شناختی اشاره دارد که در بازی و رقابت با دیگران به‌وجود می‌آیند (۵). و بی‌انگیزگی، زمانی که افراد فاقد قصد و تمایل به مشارکت در فعالیتی خاص هستند، مشهود است (۱). در واقع، افراد نه‌تنها برحسب دلایل متفاوت در ورزش و فعالیت‌های جسمانی مشارکت می‌کنند، بلکه با روش‌های گوناگون و در موقعیت‌های متفاوت نیز برانگیخته می‌شوند (۶). در حالی‌که، در ابتدا، تحقیقات و مدل‌ها بر نقش واکنشی یا منفعل انسان در تعامل با محیط متمرکز شده بودند، تحقیقات بعدی نشان دادند که نیازهای بنیادی شایستگی، استقلال^۱ و تعلق^۲ در هدایت و تعامل فرد با محیط مهم هستند. این امر به توسعه رویکرد ارگانیک منجر شد که طبق آن، فرض شده است افراد به‌طور فعال درگیر و در تعامل با محیط هستند زیرا، «مردم ذاتاً به داشتن ارتباط با دیگران در محیط اجتماعی [تعلق]، عملکرد مؤثر در آن محیط [شایستگی] و احساس ابتکار شخصی در انجام کار [استقلال]» برانگیخته می‌شوند. شایستگی، استقلال و تعلق به‌صورت عام برای رشد، انگیزش و کمال مطلوب انسان ضروری هستند (۷).

نظریه‌ای که راهنمای بسیاری از تحقیقات درباره موقعیت کلاس درس بوده است، نظریه خودعزمی (SDT)^۳ است که دسی و رایان پیشنهاد کرده‌اند (۸). براساس این نظریه، برانگیخته‌شدن به داشتن انگیزش برای انجام کارها اشاره دارد و هنگامی که شخص نیرو یا منبع محرکی برای عمل کردن ندارد، فاقد انگیزه است و برانگیخته نشده است (۹). طبق نظریه خودعزمی، عوامل محیطی که از نیازهای شایستگی، تعلق و استقلال حمایت کنند، به عملکرد مؤثر انسان منجر می‌شوند (۱۰). تعدادی از عوامل اجتماعی (مثلاً سبک تدریس حمایتی یا کنترلی) بر ارضای نیازهای بنیادی انسان (شایستگی، استقلال و تعلق) تاثیر می‌گذارند. عوامل اجتماعی‌ای که این نیازها را برآورده خواهند کرد از انگیزش خودعزمی حمایت می‌کنند. در مقابل، آن‌دسته از عوامل اجتماعی قرار دارند که ارضای این نیازها را به خطر می‌اندازند و به کنترل انگیزش و بی‌انگیزگی^۴ منجر می‌شوند. به‌علاوه، انواع مختلف انگیزش پیامدهای شناختی، عاطفی و رفتاری مختلفی را پیش‌بینی می‌کنند. معمولاً، انگیزه درونی و نظم‌دهی تشخیص‌داده‌شده مثبت‌ترین نتایج را پیش‌بینی می‌کنند، در حالی‌که بی‌انگیزگی و نظم‌دهی بیرونی نتایج منفی را پیش‌بینی می‌کنند (۱۱). به‌طوری‌که تومانیس (۲۰۰۱) نشان داد، انگیزش درونی با پیامدهای مثبت در ارتباط است، در حالی‌که نظم‌دهی بیرونی و بی‌انگیزگی پیش‌بینی‌کننده پیامدهای منفی در تربیت‌بدنی بودند (۱۲).

انگیزه درونی نشان‌دهنده بالاترین درجه از انگیزه خودعزمی است و به وضعیتی اشاره دارد که در آن افراد آزادانه در فعالیت‌هایی مشارکت می‌کنند که برای آنها جالب توجه و لذت‌بخش است. در مقابل، انگیزه بیرونی، هنگامی که افراد فعالیتی را به‌دلیل ارزش نتایج مرتبط با آن (مثلاً ستایش عمومی و پاداش‌های بیرونی) انجام می‌دهند مشهود است (۱۳). نوع سوم از نظم‌دهی رفتاری شرح داده‌اند دسی و رایان (۱۹۸۵) بی‌انگیزگی است. در حالی‌که هر دو انگیزه درونی و بیرونی درجات متفاوتی از اراده را نشان می‌دهند، بی‌انگیزگی نشان‌دهنده فقدان انگیزه است. این اغلب نتیجه احساس بی‌کفایتی و کنترل نداشتن بر رفتار است و غالباً به ترک کردن تربیت‌بدنی و یا

1 - Competence
2 - Autonomy
3 - Relatedness

4 - Self-determination theory
5 - Amotivation (absence of motivation)

6 - Identified Regulation

مدرسه منجر می‌شود (۱). هنگام بی‌انگیزگی، ورزشکاران بی‌هدف هستند و به‌همین دلیل، برای اجرای آن انگیزه درونی یا بیرونی کمی دارند (۷).

در زمینه ورزش، رفتار و سبک بین‌فردی مربی می‌تواند نقش مهمی در شکل دادن، نه تنها به عملکرد ورزشکاران، بلکه در تجارب روحی و روانی آنان داشته باشد. طبق نظریه خودعزمی رفتار بین‌فردی مربی می‌تواند در قالب دو سبک حمایت‌کننده استقلال و کنترلی دیده شود (۱۴). تحقیقات نشان داده‌اند که ادراک ورزشکاران از رفتارهای مختلفی که مربیانشان به نمایش می‌گذارند، بر انگیزه‌های آنان تأثیرگذار است (۱۵)؛ برای مثال، آموروس و هورن (۲۰۰۰) نشان دادند که دانشجویان ورزشکاری که سبک رهبری مربیان خود را حمایتی ادراک کرده بودند، سطوح بالاتری از انگیزه درونی را نشان دادند (۱۶)، به‌این معنا که رفتارهای مربیان بر ادراک ورزشکاران از احساس شایستگی، احساس استقلال، احساس تعلق و انگیزش آنان تأثیرگذار است (۱۵). همچنین، روابط بین‌فردی و درک دانش‌آموزان از رفتار معلم در کلاس از عوامل مهم و تعیین‌کننده انگیزش و مشارکت دانش‌آموزان هستند. بنابراین، تحقیقاتی که به بررسی رفتار معلمان می‌پردازند ممکن است در ارتقای انگیزش دانش‌آموزان مؤثر باشند (۱۰). تحقیقاتی که در زمینه حمایت اجتماعی انجام شده‌اند نشان می‌دهند که حمایت اجتماعی با مشارکت ورزشی و سلامت روانی رابطه دارد. عریضی و همکاران (۱۳۸۵) در تحقیق خود نشان دادند که بین میزان حمایت اجتماعی و میزان مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (۱۷). راضی (۱۳۸۶) و پیروی و همکاران (۱۳۸۹) نیز بین حمایت اجتماعی و سلامت روانی دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌داری گزارش کردند (۱۸ و ۱۹). همچنین برخی تحقیقات نیز به بررسی تأثیر رفتارهای معلم بر انگیزش دانش‌آموزان پرداخته‌اند. خوشبخت و خیر (۱۳۸۴) نشان دادند که جهت‌گیری انگیزشی مادر و معلم در قبال دانش‌آموزان به‌منزله دو منبع اجتماعی مهم، بر نوع انگیزش دانش‌آموزان در یادگیری ریاضی تأثیرگذار هستند (۲۰). همچنین، نتیجه تحقیق عریضی و همکاران (۱۳۸۶) نشان داد که از میان رفتارهای معلم، اشتیاق، حمایت استقلالی و دانش‌زیربنایی معلم و ازمیان رفتارهای مرتبط با انگیزش درونی، اشتیاق و تنوع روش تبیین‌کننده سرزندگی و انگیزش درونی دانش‌آموزان هستند (۲۱). بعضی محققان نیز به بررسی انگیزش مشارکت دانش‌آموزان در کلاس‌های تربیت‌بدنی پرداخته‌اند. رضانی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۲) هدف اصلی مشارکت دانش‌آموزان را در کلاس‌های تربیت‌بدنی مدرسه‌ها، رشد فردی، تعامل اجتماعی، سازگاری و انطباق محیطی آنان می‌دانند (۲۲). نوربخش و مزارعی (۱۳۸۵) نشان دادند که مهم‌ترین انگیزه دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستان از مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، بهبود و یادگیری مهارت‌ها است (۲۳).

تعدادی از تحقیقات نیز به بررسی تأثیر عوامل محیط اجتماعی بر انگیزش در تربیت‌بدنی و فعالیت‌های جسمانی پرداخته‌اند. هاساندر و همکاران (۲۰۰۳) نشان دادند که هم محیط اجتماعی و هم تفاوت‌های فردی بر انگیزه درونی برای مشارکت در تربیت‌بدنی دخیل هستند (۲۴). نتیجه تحقیق بیدل و وانگ (۲۰۰۳) نشان داد که حمایت از استقلال و شایستگی ورزشی ادراک‌شده به‌طور منفی با بی‌انگیزگی در ارتباط است (۲۵). مورسیا و همکاران (۲۰۰۸) نیز نشان دادند که حمایت از استقلال با بی‌انگیزگی در فعالیت‌های تربیت‌بدنی ارتباط معنی‌دار ندارد، ولی ادراک تعلق به‌طور منفی با بی‌انگیزگی در ارتباط بود (۲۶). نتیجه تحقیق لیم و وانگ (۲۰۰۹) نشان داد که حمایت اجتماعی ادراک‌شده در دانش‌آموزان به‌طور منفی با انگیزه بیرونی و بی‌انگیزگی آنان برای مشارکت در فعالیت‌های تربیت‌بدنی ارتباط دارد و حمایت از استقلال به‌طور مثبت انگیزه درونی را پیش‌بینی کرده بود، درحالی‌که، به‌طور منفی پیش‌بینی‌کننده انگیزه بیرونی و بی‌انگیزگی بود (۲۷). شن و همکاران (۲۰۱۰) نشان دادند کاهش حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی از دانش‌آموزان می‌تواند همچون عاملی مهم در بی‌انگیزگی دانش‌آموزان عمل کند. حمایت از شایستگی و تعلق از طرف دبیران با بی‌انگیزگی در ارتباط معکوس بودند. حمایت از استقلال با بی‌انگیزگی ارتباط معنی‌داری نداشت (۲۸). احمدی و همکاران (۲۰۱۲) نیز در تحقیقی که در باب ورزشکاران مرد جوان انجام دادند، نشان دادند که بی‌انگیزگی به‌طور منفی با استقلال، شایستگی و تعلق رابطه معنادار دارد (۲۹).

انگیزش برای آموزش تربیت بدنی به ندرت با توجه به نظریه «خودعزمی» اندازه گیری شده است. با وجود ادامه توسعه آن، تعداد کمی از ویژگی های انگیزشی آن به خصوص درباره معلمان تربیت بدنی و دانش آموزان شناسایی شده اند (۳۰). به هر حال، آنچه درخور توجه است این است که تحقیقات کمی در زمینه بی انگیزگی وجود دارد. ممکن است گفته شود که مشاهده بی انگیزگی در زمینه ورزش مشکل است، زیرا افراد بی انگیزه در ورزش مشارکت نخواهند کرد، در صورتی که اگر در طول دوره مشارکت افراد در ورزش، بی انگیزگی آنان افزایش یابد، آنها معمولاً ورزش را رها می کنند (۳۱). همچنین، درک بهتر بی انگیزگی در تربیت بدنی نه تنها از دیدگاه نظری، بلکه از دیدگاه عملی هم مهم است. فقدان انگیزه برای مشارکت در تربیت بدنی می تواند پیامدهای مهمی برای بهداشت عمومی داشته باشد (۳۲). بنابراین، با توجه به مطالب گفته شده و اهمیت موضوع، در این تحقیق به بررسی رابطه رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت بدنی و بی انگیزگی دانش آموزان در فعالیت های تربیت بدنی مدرسه ها پرداخته می شود.

روش شناسی

روش این تحقیق توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش آموزان پایه دوم و سوم مقطع متوسطه شهرستان بوکان است (۶۵۸۶ نفر) که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی، خوشه ای، چندمرحله ای، ۴۰۰ نفر به عنوان نمونه مشخص شدند و از این تعداد، ۳۸۱ پرسش نامه جمع آوری شد. برای سنجش رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت بدنی، از مقیاس رفتار بین فردی (IBS) (۱) پلیر، بیودری، شارپ و اوتیس (۲۰۰۸) استفاده شد. این پرسش نامه مشتمل بر دوازده سؤال است که سه مؤلفه حمایت از استقلال (با چهار سؤال)، حمایت از شایستگی (با چهار سؤال) و حمایت از تعلق (با چهار سؤال) را در مقیاس لیکرت در پنج طیف (هیچ وقت = ۱ تا همیشه = ۵) می سنجد (۳۳). برای سنجش علل بی انگیزگی دانش آموزان در فعالیت های تربیت بدنی مدرسه ها، از پرسش نامه بی انگیزگی در تربیت بدنی (AI-PE) (۲) شن و همکاران (۲۰۱۰) استفاده شد. این پرسش نامه شامل شانزده سؤال است و در مقیاس لیکرت در پنج طیف (اصلاً مطابق دلیل من نیست = ۱ تا کاملاً مطابق دلیل من است = ۵) نمره گذاری می شود (۲۸). ابتدا این پرسش نامه ها ترجمه شدند و سپس، روایی محتوایی آنها را پنج نفر از استادان مدیریت ورزشی و آموزشی تأیید کردند. روایی سازه ابزار نیز توسط روش تحلیل عاملی تأییدی (CFA) (۳) تحت بررسی قرار گرفت و در مطالعه مقدماتی به روش آلفای کرونباخ پایایی پرسش نامه ها به ترتیب برای مقیاس رفتار بین فردی (IBS)، ۰/۷۸ و برای پرسش نامه بی انگیزگی در تربیت بدنی (AI-PE)، ۰/۸۱ به دست آمد. از آمار توصیفی جهت برآورد فراوانی، محاسبه میانگین و انحراف معیار و برای تجزیه و تحلیل داده ها با توجه به نتیجه آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و نرمال نبودن توزیع داده های مربوط به بی انگیزگی و نرمال بودن داده های رفتار حمایت اجتماعی، از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. برای بررسی میزان تأثیرگذاری متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته نیز از مدل معادلات ساختاری (SEM) (۴) استفاده شد. شاخص های برازش مدل شامل نسبت کای دو به درجه آزادی (χ^2/df)، شاخص نیکویی برازش (GFI) (۵)، شاخص برازش مقایسه ای (CFI) (۶)، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI) (۷) و ریشه مجذور میانگین برآورد خطا (RMSEA) (۸) هستند. برای تحلیل داده ها از نرم افزارهای آماری SPSS. 19 و Amos. 16 در سطح ۰/۰۵ استفاده شد.

یافته ها

یافته های توصیفی تحقیق، درباره آزمودنی ها نشان داد که میانگین سنی آنها ۱۶/۷۲ سال است. از مجموع ۳۸۱ نفر، ۱۸۰ نفر (۴۷/۲ درصد) دختر و ۲۰۱ نفر (۵۲/۸ درصد) پسر هستند و ۱۸۴ نفر (۴۸/۳ درصد) در مقطع دوم متوسطه و ۱۹۷ نفر (۵۱/۷ درصد) در مقطع سوم متوسطه تحصیل می کنند.

1- Interpersonal Behavior Scale
2 - Amotivation Inventory-Physical Education
3- Confirmatory Factor Analysis

4-Structural Equation Modeling
5-Goodness of Fit index
6-Comparative Fit index
7-Adjusted Goodness of Fit index

8-Root Mean Square Error of Approximation

جدول ۱ میانگین و انحراف معیار و ماتریس همبستگی را بین مؤلفه‌های رفتار حمایت اجتماعی با بی‌انگیزگی نشان می‌دهد.

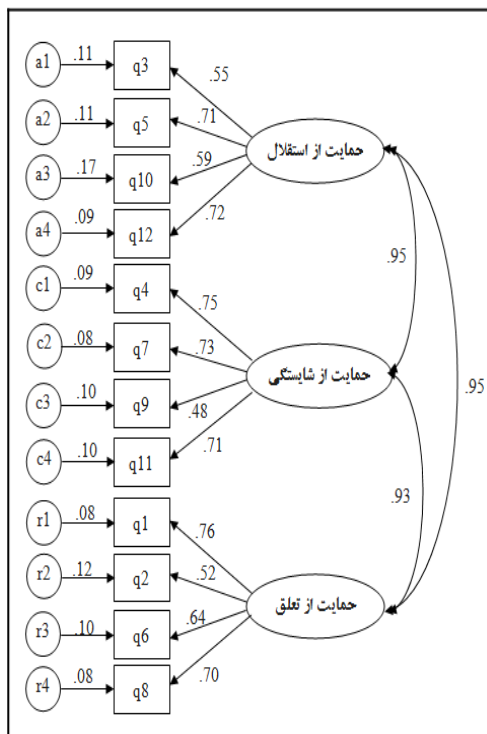
جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴
۱- حمایت از استقلال	۲/۹۵	۱/۱۱	۱/۰۰			
۲- حمایت از شایستگی	۳/۳۷	۱/۱	۰/۷۱۱**	۱/۰۰		
۳- حمایت از تعلق	۳/۲	۱/۰۸	۰/۶۸۸**	۰/۷۰۴**	۱/۰۰	
۴- بی‌انگیزگی	۱/۸۱	۰/۸۰	-۰/۲۰۷**	-۰/۲۵۵**	-۰/۲۱۶**	۱/۰۰

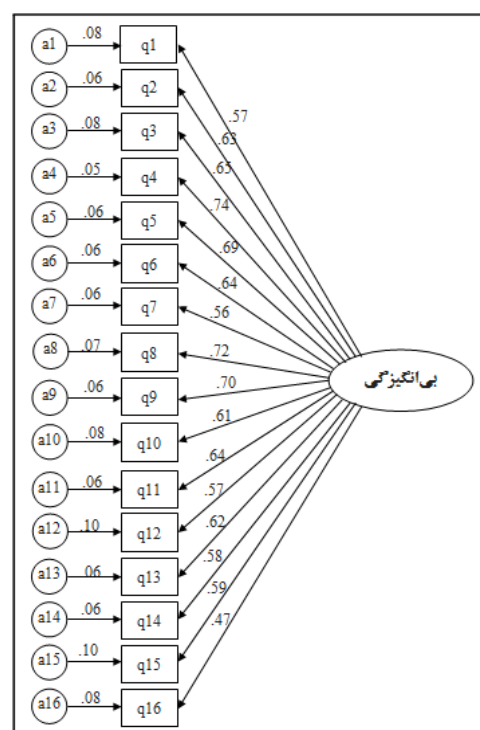
**در سطح ۰/۰۱ معنی دار است.

با توجه به مقدار ضریب همبستگی و ارزش p ، بین مؤلفه‌های رفتار حمایت اجتماعی دیرپان تربیت بدنی، حمایت از استقلال ($r = -0.207, p < 0.01$)، حمایت از شایستگی ($r = -0.255, p < 0.01$) و حمایت از تعلق ($r = -0.216, p < 0.01$)، با بی‌انگیزگی دانش‌آموزان در فعالیت‌های تربیت بدنی مدرسه‌ها رابطه منفی و معنی دار وجود دارد.

ابتدا با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی (CFA)، روایی سازه ابزارهای اندازه‌گیری بررسی شد. که نتایج آن در شکل ۱ و ۲ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، تمام بارهای عاملی مربوط به متغیرها مثبت و از مقدار مناسب برخوردار هستند. بارهای عاملی که بیشتر از ۰/۴ باشند، سطح معنی داری بالایی دارند (۳۴). به عبارت دیگر، گویه‌های مربوط به هر متغیر به خوبی متغیر مربوط را توصیف کرده‌اند.

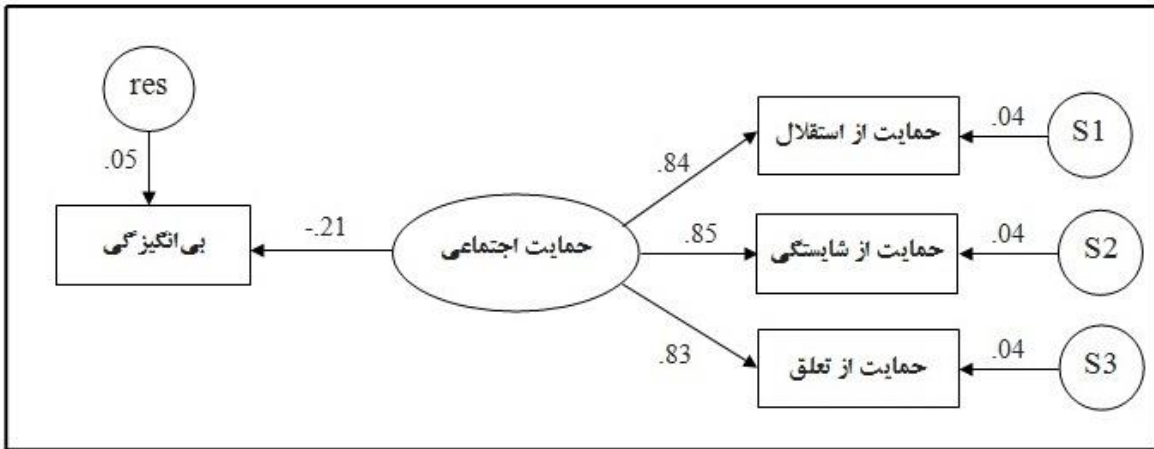

شکل ۲. تحلیل عاملی تأییدی مقیاس رفتار بین فردی

شکل ۱. تحلیل عاملی تأییدی پرسش‌نامه بی‌انگیزگی

برای بررسی میزان تأثیرگذاری رفتار حمایت اجتماعی بر بی‌انگیزگی، از مدل معادله ساختاری استفاده شد که نتیجه آن در شکل ۳ ارائه شده است. در این مدل، رفتار حمایت اجتماعی و بی‌انگیزگی به منزله متغیر مکنون (پنهان) و مؤلفه‌های رفتار حمایت اجتماعی (حمایت از استقلال، حمایت از شایستگی و حمایت از تعلق) به منزله متغیرهای آشکار قرار دارند.

شکل ۳. مدل برازش شده تأثیر حمایت اجتماعی بر بی‌انگیزگی

برای بررسی برازش مدل از چند شاخص استفاده شد که مقادیر آنها در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل تحقیق

شاخص‌های برازندگی	χ^2/df	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
مقادیر به دست آمده	۰/۹۵	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۰۰
مقادیر مطلوب	≤ 3	≥ 0.9	≥ 0.9	> 0.9	≤ 0.08

مقایسه مقادیر به دست آمده با مقادیر مطلوب در جدول ۲، مطلوب بودن مدل برازش شده را تأیید می‌کند. برای بررسی معناداری تأثیرگذاری متغیرهای تحقیق از شاخص‌های مقدار بحرانی χ^2 و p استفاده شد. مقدار بحرانی مقداری است که از حاصل تقسیم تخمین وزن رگرسیونی بر خطای مقدار استاندارد به دست می‌آید. در جدول ۳ این مقادیر آمده است.

جدول ۳. نتیجه حاصل از مدل برازش شده

مسیر	ضریب استاندارد	مقدار بحرانی	p	نتیجه
رفتار حمایت اجتماعی بر بی‌انگیزگی	- ۰/۲۱	-۳/۸۵	۰/۰۰۰	تأثیر دارد

با توجه به ارزش p (۰/۰۰۰) و مقدار بحرانی، معناداری مسیر تأیید شده و نتیجه به دست آمده نشان می‌دهد که رفتار حمایت اجتماعی می‌تواند به طور معکوس ۲۱ درصد از واریانس بی‌انگیزگی را پیش‌بینی کند و بر آن تأثیر بگذارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این تحقیق بررسی رابطه رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان در فعالیت‌های تربیت‌بدنی مدرسه‌ها بود. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین حمایت از استقلال و بی‌انگیزگی همبستگی معکوس و معنی‌داری وجود دارد. این نتیجه با تحقیق لیم و وانگ (۲۰۰۹) و احمدی و همکاران (۲۰۱۲) هم‌خوانی دارد، ولی با تحقیق شن و همکاران (۲۰۱۰) هم‌خوانی ندارد (۲۷ و ۲۹ و ۲۸). حمایت از استقلال بر انگیزه درونی مؤثر است. دانش‌آموزانی که در تربیت‌بدنی برای فعالیت‌های خود احساس استقلال کنند، بیشتر از نظر درونی برانگیخته می‌شوند (۲۴). دلیل ناهم‌خوانی نتیجه این تحقیق با تحقیق شن و همکاران (۲۰۱۰) می‌تواند تفاوت نمونه‌های آماری و نحوه تدریس و وضعیت کلاس تربیت‌بدنی باشد. هرچند شن و همکاران (۲۰۱۰) از این نتیجه تحقیق خود اظهار تعجب کرده و آن را به نقش تعدیل‌کننده دیگر متغیرها نسبت داده‌اند (۲۸). حق انتخاب و تصدیق احساسات می‌تواند حس خود-آغازی را ارتقا دهد. بنابراین، رضایت از نیاز به استقلال را فراهم می‌کند. پس، دبیران تربیت‌بدنی می‌توانند فرصت ابتکار عمل و کارکردن مستقل را برای دانش‌آموزان فراهم آورند. چنین رویکردی می‌تواند به نتایج مثبت منجر شود و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان را کاهش دهد.

همچنین نتایج نشان داد که بین حمایت از شایستگی و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان نیز رابطه معکوس و معنی‌داری وجود دارد که با نتایج تحقیقات تومانیس (۲۰۰۱)، بیدل و وانگ (۲۰۰۳)، شن و همکاران (۲۰۱۰) و احمدی و همکاران (۲۰۱۲) هم‌خوانی دارد (۱۲ و ۲۵ و ۲۸ و ۲۹). حمایت از شایستگی، بیشترین همبستگی را با بی‌انگیزگی داشت و این نشانه اهمیت حمایت از شایستگی برای افزایش مشارکت ورزشی است. با توجه به اینکه معلمان مهم‌ترین عامل برای حمایت از توانایی‌های دانش‌آموزان در مدرسه هستند، داشتن تعامل بیشتر بین دبیر و دانش‌آموزان برای پرورش و افزایش انگیزه آنان حیاتی است. فقدان اطلاعات و دستورالعمل‌های لازم فعالیت، نیاز شایستگی در دانش‌آموزان را به مخاطره می‌اندازد و به بی‌انگیزگی منجر می‌شود (۳۵). دانش‌آموزانی که درک بالایی از شایستگی خود دارند، به احتمال کمتر در تربیت‌بدنی به‌طور بیرونی برانگیخته یا بی‌انگیزه می‌شوند. باین‌حال، کسانی که درمی‌یابند که فاقد شایستگی جسمی هستند، معمولاً تربیت‌بدنی را تجربه‌ای بی‌معنی می‌دانند و فقط به این دلیل که مجبورند یا به دلیل ترس از مجازات در آن شرکت می‌کنند (۱۲). با توجه به اینکه درک شایستگی نقشی محوری در تربیت‌بدنی دارد و ارضای نیاز به شایستگی می‌تواند به رفتار خودتعیین منجر شود، معلمان زمانی می‌توانند تجارب شایستگی را ارتقا دهند که بر تلاش دانش‌آموزان تمرکز و بر توانایی‌های خود فرد تکیه کنند و براساس عملکرد گذشته‌شان، آنان را ارزیابی کنند (۱۰). معمولاً، دانش‌آموزانی که شایستگی کمی دارند، فعالیت‌های تربیت‌بدنی را خسته‌کننده می‌دانند و گزینه مناسبی برای هدایت به سمت نوعی زندگی بدون فعالیت هستند. بنابراین، مداخلات باید برای افزایش درک شایستگی جسمی و انگیزه درونی به تربیت‌بدنی توسعه یابند (۱۲). همچنین، درک شایستگی با انگیزه‌های درونی در ارتباط مثبت است. اگر دانش‌آموزان احساس کنند که در کلاس تربیت‌بدنی شایسته هستند، از مشارکتشان لذت می‌برند و در فعالیت‌های تربیت‌بدنی با میل و رغبت بیشتری مشارکت می‌کنند.

همچنین، بین حمایت از تعلق و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان رابطه معکوس و معنی‌داری وجود دارد که با نتایج تحقیقات مورسیا و همکاران (۲۰۰۸)، شن و همکاران (۲۰۱۰) و احمدی و همکاران (۲۰۱۲) هم‌خوانی دارد (۲۶ و ۲۸ و ۲۹). ادراک دانش‌آموزان از رفتار حمایتی نامناسب معلمان به احتمال زیاد با احساس آنها از تعلق کمتر با معلمان ارتباط دارد، تا حدی که دانش‌آموزان تحت فشار با روش‌های قهری حمایت و دلسوزی معلمان را کمتر احساس می‌کنند (۳۵). ارتباط به‌منزله محرکی مهم برای تعامل، که ساختاری کلیدی در انگیزش است، در نظر گرفته شده است. ارتباط معلم و دانش‌آموز، به معنی پذیرش، احترام و احساس توجه است (۱۰). نتیجه تحقیق رویبر و همکاران (۲۰۰۸) نشان داد که روابط معلم و کودک با مشارکت در کلاس درس در ارتباط است و به شدت رفتارهای یادگیری را پیش‌بینی می‌کند (۳۶). در نتیجه، دانش‌آموزانی که احساس می‌کنند معلم آنها را نادیده می‌گیرد، بیشتر احتمال دارد که به توانایی‌های خود شک کنند. از مشارکت چنین دانش‌آموزانی در فعالیت‌های تربیت‌بدنی باید تعجب کرد. پس، وابستگی‌های بین‌فردی برای ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان بسیار حیاتی است.

همچنین، نتایج تحقیق نشان داد که رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت بدنی می‌تواند به‌طور معکوس بر بی‌انگیزگی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. این می‌تواند به دلیل ابعاد مختلف جو بین فردی و ادراک دانش‌آموزان از نیاز به حمایت باشد (۱۱) که با نتایج تحقیق لیم و وانگ (۲۰۰۹)، شن و همکاران (۲۰۱۰) و ژانگ، سولمون، کوزما و کارسون (۲۰۱۱) هم‌خوانی دارد (۲۷ و ۲۸ و ۳۷). این موضوع نشان می‌دهد که دانش‌آموزان ممکن است به دلایل مختلف برای مشارکت در فعالیت‌های تربیت بدنی مدارس بی‌انگیزه شوند، به طوری که سو و همکاران (۲۰۱۱) در تحقیق خود نشان دادند که معانی منفی فعالیت بدنی به سطوح پایین حمایت اجتماعی خانواده و دوستان و موانع درونی و بیرونی مربوط می‌شود (۳۸). با توجه به نتایج این تحقیق و دیگر تحقیقات، می‌توان گفت کاهش رفتار حمایت اجتماعی معلمان به‌منزله عاملی مهم در بی‌انگیزگی دانش‌آموزان عمل می‌کند. در نتیجه، با افزایش حمایت اجتماعی دبیران تربیت بدنی از دانش‌آموزان، بی‌انگیزگی آنها در فعالیت‌های تربیت بدنی کاهش می‌یابد. مریبان اثر مهمی در انگیزش ورزشکاران دارند. بازخورد داده‌شده از طرف مریبان می‌تواند درک ورزشکاران از شایستگی، استقلال و تعلق را تحت تأثیر قرار دهد (۷)، به طوری که ژانگ و همکاران (۲۰۱۱) نشان دادند که ادراک نیاز به حمایت معلمان تربیت بدنی به‌طور مثبت با استقلال، شایستگی و تعلق دانش‌آموزان در ارتباط بود. علاوه بر این، رابطه مثبتی بین نیاز به حمایت معلمان تربیت بدنی، انگیزه درونی و مشارکت در فعالیت‌های جسمانی دانش‌آموزان وجود داشت (۳۷). نتایج این تحقیق و دیگر تحقیقات، اهمیت ایجاد محیط حمایتی به‌دست معلم تربیت بدنی را برای ارضای نیازهای روانی، انگیزه درونی و افزایش فعالیت‌های جسمانی دانش‌آموزان نشان می‌دهد. بدیهی است که عوامل اجتماعی مثبت مانند ترویج یادگیری مشارکتی، تأکید بر پیشرفت فردی و انتخاب فعالیت می‌توانند به نتایج مثبت انگیزشی در تربیت بدنی منجر شوند. بنابراین، مهم است که تجارب مثبت معلمان تربیت بدنی و برنامه‌های درسی تربیت بدنی ارائه شود (۱۲).

برنامه‌های تربیت بدنی مدرسه‌ها باید در افزایش سطح فعالیت جسمانی افراد جوان نقش مرکزی بازی کنند. به این دلیل که بسیاری از کودکان در برنامه‌های سازمان‌یافته فعالیت‌های بدنی در خارج از مدرسه مشارکت نمی‌کنند. در مقابل، کلاس‌های تربیت بدنی تقریباً شامل اعضای گروه‌های هم‌سن با سطح توانایی‌های بدنی کاملاً مختلف است (۱). پرورش و ترویج انگیزه درونی در تربیت بدنی مهم است؛ زیرا می‌تواند به نتایج مثبت منجر شود و ممکن است اهداف کلی فعالیت‌های بدنی را در زندگی بزرگسالی تسهیل کند (۱۲). بنابراین، بهتر است معلمان تربیت بدنی و مدیران برنامه‌های ورزشی سعی کنند استانداردهای عملکرد افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی را بهبود ببخشند و سطح رضایت و تجربیات موفقیت‌آمیز آنها را افزایش دهند. کسانی که در حوزه آموزش و مربی‌گری کار می‌کنند، باید اصول و جایگاه مهم انگیزش در ورزش، بهبود عملکرد، هدایت ورزشکاران به رفتارهای هدف و پیداکردن روش‌های افزایش مشارکت در ورزش را درک کنند (۳۹).

بی‌انگیزگی پدیده‌ای پیچیده است و با زمینه‌های اجتماعی گسترده‌ای که دانش‌آموزان در آن واقع شده‌اند همراه است. معلمان، والدین و همسالان همراهان اجتماعی مهمی هستند و هریک از آنها ممکن است تأثیرات منحصربه‌فردی در توسعه شناختی و روانی دانش‌آموزان داشته باشند. دانش‌آموزانی که بی‌انگیزه هستند، با نیاوردن لباس ورزشی، خود را به مریضی‌زدن یا وانمودکردن به مصدوم شدن از مشارکت در فعالیت‌های تربیت بدنی اجتناب می‌ورزند. چنان‌که تومانیس و همکاران (۲۰۰۴) نشان دادند که دانش‌آموزان بی‌انگیزه در کلاس حضور نمی‌یابند یا مشارکت کمی در کلاس دارند و بعد از کلاس نیز فعالیت جسمانی کمی دارند (۳۱). معلمان تربیت بدنی باید عواملی را که به بی‌انگیزگی منجر می‌شوند شناسایی کنند. آگاهی دبیران تربیت بدنی از دلایل بی‌انگیزگی دانش‌آموزان می‌تواند نقش مهمی در افزایش مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های تربیت بدنی ایفا کند. پس، می‌توان با دادن آزادی بیشتر به دانش‌آموزان در انتخاب رشته ورزشی، داشتن انتظار از دانش‌آموزان در حد توانایی آنان و تحمیل نکردن خواسته‌های دبیر تربیت بدنی و داشتن تعامل مثبت با دانش‌آموزان و ایجاد جو گرم و بانشاط از بی‌انگیزگی دانش‌آموزان کاست.

در این تحقیق محدودیت‌هایی وجود دارد: این تحقیق به‌طور مقطعی صورت گرفته است. تفاوت‌های فرهنگی، اقتصادی و خانوادگی دانش‌آموزان لحاظ نشده است و با توجه به اینکه بی‌انگیزگی دارای ماهیت چندبعدی است، می‌تواند تحت تأثیر عوامل دیگری به‌جز

رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی باشد. در نتیجه، لازم است تحقیقات دیگری در طول سال تحصیلی و با استفاده از روش‌های دیگری مانند مصاحبه و در نظر گرفتن دیگر عوامل تأثیرگذار بر بی‌انگیزگی مانند همسالان، والدین، برنامه‌دستی و امکانات و تجهیزات مدرسه انجام گیرد.

منابع

1. Ntoumanis, N,(2005), A Prospective Study of Participation in Optional School Physical Education Using a Self-Determination Theory Framework. *Journal of Educational Psychology*, 97 (3): 444-453.
2. Sallis, J.F, (2000), Age-related decline in physical activity: A synthesis of human and animal studies. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 32, 1598-1600.
۳. کارگر فرد، مهدی. نادریان، مسعود (۱۳۸۵)، تربیت بدنی در مدارس، چاپ دوم، تهران، انتشارات پیام نور، ص ۳.
۴. برزگری، علی. مهدی‌وند، ایوب. ضامنی، لیلیا (۱۳۹۰)، دوره‌های آموزشی دروس تربیت‌بدنی با ساختار مشخص و فعالیت آزاد: حق تعیین سرنوشت و فعالیت بدنی دانش‌آموزان، رشد آموزش تربیت‌بدنی، دوره دوازدهم، شماره ۱ (پیاپی ۴۰)، ۵۸-۶۱.
5. Roberts, G.C., Treasure, D.C., Conroy, D.E, (2007), Understanding the Dynamics of Motivation in Physical Activity: The Influence of Achievement Goals on Motivational Processes. In G. Tenenbaum and R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology*, (3rd ed., pp. 3-30). John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.
۶. ملکی، بهنام. محمد زاده، حسن. سید عامری، میر حسن. زمانی ثانی، سید حجت (۱۳۹۰)، بررسی رابطه عزت نفس و انگیزش پیشرفت در ورزشکاران موفق و ناموفق استان آذربایجان غربی، پژوهش در علوم توانبخشی، سال هفتم، شماره ۱، ۱-۱۰.
7. Vallerand, R.J,(2007), Intrinsic and Extrinsic Motivation in Sport and Physical Activity: A Review and a Look at the Future. In G. Tenenbaum and R. C. Eklund (Ed.), *Handbook of sport psychology*, (3rd ed., pp. 59-83). John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.
8. Deci, E. L., & Ryan, R. M, (2000), The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
۹. تنهای رشوانل، فرهاد. حجازی، الهه (۱۳۸۸)، ارتباط ادراک از سبک فرزند پروری والدین با انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی، دانشور (رفتار)، سال شانزدهم، شماره ۳۱، ۱-۱۴.
10. Bieg, S., Backes, S., & Mittag, W,(2011), The role of intrinsic motivation for teaching, teachers' care and autonomy support in students' self-determined motivation. *Journal for Educational Research Online*, 3(1):122-140.
11. Vallerand, R.J, (1997), Toward a hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation, In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, pp. 271-360. New York: Academic Press.
12. Ntoumanis, N, (2001), A self-determination approach to the understanding of motivation in physical education. *British Journal of Educational Psychology*, 71, 225-242.
13. Vallerand, R.J, & Bissonnette, R, (1992), Intrinsic, extrinsic, and amotivational styles as predictors of behavior: A prospective study. *Journal of Personality*, 60, 599-620.
14. Bartholomew, K. J,(2011), The role of interpersonal control and need thwarting in the prediction of ill-being in sport: A self-determination theory approach, doctoral thesis, The University of Birmingham, pp: 2-27-28.
15. Amorose, A. J., & Butcher, D,(2007), Autonomy-supportive coaching and self-determined motivation in high school and college athletes: A test of self-determination theory. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(5): 654-670.
16. Amorose, A. J., & Horn, T. S, (2000), Intrinsic motivation: Relationships with collegiate athletes' gender, scholarship status, and perceptions of their coaches behavior. *Journal of Sport Exercise Psychology*, 22, 63-84.
۱۷. عریضی، فروغ. وحید، فریدون. پارسا مهر، مهربان (۱۳۸۵)، بررسی تأثیر حمایت اجتماعی بر مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی (مطالعه موردی: زنان استان مازندران)، فصلنامه المپیک، سال چهاردهم، شماره ۱ (پیاپی ۳۳)، ۸۶-۷۷.
۱۸. راضی، اشرف (۱۳۸۶)، بررسی رابطه حمایت اجتماعی و سلامت روانی جوانان (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تهران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، ص ۷.
۱۹. پیروی، حمید. حاجبی، احمد. پناغی، لیلی (۱۳۸۹)، ارتباط بین حمایت اجتماعی و سلامت روان در دانشجویان دانشگاه تهران، مجله تحقیقات نظام سلامت، سال ششم، شماره ۲، ۳۰۷-۳۰۱.
۲۰. خوشبخت، فریبا. خیر، محمد (۱۳۸۴)، بررسی الگوی انگیزشی یادگیری ریاضی در دانش‌آموزان ابتدایی، مجله روانشناسی، سال نهم، شماره ۱ (پیاپی ۳۳)، ۶۷-

۲۱. عریضی، حمید رضا. عابدی، احمد. تاجی، مریم (۱۳۸۶)، رابطه رفتارهای معلم با سرزندگی و انگیزش درونی دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اصفهان، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، سال ششم، شماره ۲۳، ۱۳-۲۸.
۲۲. رمضانی نژاد، رحیم. همتی نژاد، مهر علی. بنار، نوشین (۱۳۸۲)، بررسی هدف دانش‌آموزان از فعالیت در کلاس‌های تربیت‌بدنی و ورزش، نشریه حرکت، شماره ۱۷، ۱۰۷-۱۲۲.
۲۳. نوربخش، پروش. مزارعی، ابراهیم (۱۳۸۵)، مقایسه انگیزش شرکت دانش‌آموزان و دانشجویان پسر ورزشکار در فعالیت‌های ورزشی و رابطه آن با هدف‌گرایی ورزشی آنان، فصلنامه المپیک، سال چهاردهم، شماره ۲ (پیاپی ۳۴)، ۳۱-۴۲.
24. Hassandra, M., Goudas, M., & Chroni, S,(2003), Examining factors associated with intrinsic motivation in physical education: a qualitative approach. *Psychology of Sport and Exercise*, 4, 211–223.
25. -Biddle, S., & Wang, J.,(2003), Motivation and self-perception profiles and links with physical activity in adolescent girls, *Journal of Adolescence* 26 ,687–701.
26. Murcia, J. A., Rojas N.P., & Coll, D.G,(2008), Influence of autonomy support, social goals and relatedness on amotivation in physical education classes. *Psicothema*, 20, 636-641.
27. Lim,C., & Wang, J.,(2009), Perceived autonomy support, behavioural regulations in physical education and physical activity intention, *Psychology of Sport and Exercise*, 10 , 52–60.
28. Shen,B., Li,W., Sun ,H., & Rukavina, P. B,(2010), The Influence of Inadequate Teacher-to- Student Social Support on Amotivation of Physical Education Students. *Journal of Teaching in Physical Education* , 29, 417-432.
29. Ahmadi, M., Namazizadeh, M., & Mokhtari, P,(2012),Perceived Motivational Climate, Basic Psychological Needs and Self Determined Motivation in Youth Male Athletes. *World Applied Sciences Journal*, 16 (9), 1189-1195.
30. Spittle, M., Jackson, K., & Casey, M,(2009), Applying self-determination theory to understand the motivation for becoming a physical education teacher.*Teaching and Teacher Education*, 25 , 190–197.
31. Ntoumanis, N., Pensgaard, A.M., Martin, C., & Pipe, K, (2004), An ideographic analysis of amotivation in compulsory school physical education. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 26, 197-214.
32. Cavill, N., Biddle, S.J.H., & Sallis, J.F, (2001), Health enhancing physical activity for young people: Statement of the United Kingdom Expert Consensus Conference. *Pediatric Exercise Science*, 13, 12-25.
33. Pelletier, L. G., Beaudry, S., Sharp, E. & Otis, N,(2008),The Interpersonal Behaviors Scale: A measure of Autonomy Support, Competence and Relatedness in Different Life Domains. Unpublished manuscript, University of Ottawa, Ontario, Canada.
۳۴. هومن، حیدر علی (۱۳۹۰)، تحلیل داده‌های چند متغیری در پژوهش رفتاری، چاپ سوم، تهران، انتشارات پیک فرهنگ، ص ۴۲۰.
35. Reeve, J, (2002), Self-determination theory applied to educational settings. In E.L. Deci & R.M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research* (pp. 183–203). Rochester, NY: University of Rochester Press.
36. Royer, N., Provost, M.A., Tarabulsky, G., & Coutu, S,(2008), Kindergarten Children's Relatedness to Teachers and Peers as a Factor in Classroom Engagement and Early Learning Behaviors. *Journal of Applied Research on Learning*, 2(1), Article 5.
37. Zhang, T., Solmon, M. A., Kosma, M., Carson,R. L., & Gu, X,(2011), Need Support, Need Satisfaction, Intrinsic Motivation, and Physical Activity Participation among Middle School Students. *Journal of Teaching in Physical Education*, 30, 51-68.
38. Hsu, Y.W., Chou, C. P., Rodriguez ,S. T., Belcher ,B. R., & Metz ,D. S,(2011), Influences of Social Support, Perceived Barriers, and Negative Meanings of Physical Activity on Physical Activity in Middle School Students. *Journal of Physical Activity and Health*, 8, 210 -219.
39. Can, S,(2010), Determination of the factors motivating and motivation level of the weightlifters participating in Turkish weightlifting championship. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 4245–4249.